

KORECE-TÜRKÇE YAZIN ÇEVİRİSİNDE ÇOK YÖNLÜ EŞDEĞERLİK ÖRNEKLERİ

EXAMPLES OF MULTIDIRECTIONAL EQUIVALENCE IN KOREAN-TURKISH LITERARY TRANSLATION

Tayfun KARTAV

Doktora Öğrencisi, Erciyes
Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı,
Kayseri, Türkiye

PhD Candidate, Erciyes University,
Institute of Social Sciences,
Department of Korean Language and
Literature, Kayseri, Türkiye

ORCID: 0000-0002-6118-5577

Email: tayfun1984@naver.com

Geliş Tarihi/Submitted:

05.08.2024

Kabul Tarihi/Accepted:

08.10.2025

Anahtar Kelimeler:

Kore Dili ve Edebiyatı, Korece Türkçe
Çeviri, Yazın Çevirisi, Çok Yönlü
Eşdeğerlik

Keywords:

Korean Language and Literature,
Korean Turkish Translation, Literary
Translation, Multidirectional
Equivalence

Kaynak gösterme/Citation:

Kartav, T. (2026). Korece-Türkçe yazın
çevirisinde çok yönlü eşdeğerlik
örnekleri. *World Language Studies*,
6(1): 26-51

Öz

Türkiye’de Korece-Türkçe yazın çevirisi alanında henüz üzerinde uzlaşıya varılmış bir çevriyazı standardının bulunmaması, kültürel bağlamın yeterince aktarılmaması ve “eşdeğerlik” kavramının sınırlarının tartışılmaması gibi sorunlar, bu alandaki akademik boşluğu derinleştirmektedir. Şimdiye kadar yapılan sınırlı sayıdaki öncül çalışmalar dışında Kor-Tur yazın çevirilerinin mevcut durumu ve karşılaşılan sorunlar temel düzeyde dahi yeterince irdelenmemiştir. Genel çeviri kuramlarında öne çıkan “tek yönlü eşdeğerlik”, “Skopos”, “betimleyici yaklaşım” ve “çoklu sistem” gibi paradigmların Kor-Tur çevirilerdeki özgül sorunları açıklamada yetersiz kalması, çeviri uygulamalarında kavramsal bir belirsizlik yaratmaktadır. Bu bağlamda çalışma, alan yazındaki paradigma eksikliğine dikkat çekmeyi ve Koreceden Türkçeye yapılan çevirilerde kelime ve cümle düzeyinde eşdeğerliğin ne ölçüde sağlanabileceğine dair değerlendirmelerde bulunmayı amaçlamaktadır. Alanın hem nitel hem nicel anlamda yeterli araştırmalardan yoksun olması, tartışmanın güncelliğini artırmaktadır. Korece gibi kültürel açıdan yoğun bir dilin Türkçeye aktarımında, yalnızca dilsel değil metinsel ve kültürel bağlamın da dikkate alınması gerekmektedir. Bu doğrultuda, her ne kadar günümüzde eleştirilse de temel araştırmalarda eşdeğerlik ilkelerine öncelik verilmesi; Kor-Tur yazın çevirisinin yalnızca kaynak metne bağlı tek yönlü yaklaşımlar yerine, sosyokültürel bağlamı önceleyen çok yönlü eşdeğerlik perspektifinden ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Abstract

In the field of Korean-Turkish literary translation, the absence of an agreed-upon transliteration standard, the inadequate transmission of cultural context, and the lack of fundamental discussions on the notion of “equivalence” reveal a significant academic gap. Except for a few preliminary studies, the current state, and challenges of Kor-Tur literary translations have not been examined even at a basic level. The dominant paradigms in general translation theories—such as “one-directional equivalence,” “Skopos,” “descriptive,” and “polysystem” approaches—remain insufficient in explaining the specific issues encountered in Korean-Turkish translations, resulting in conceptual ambiguity in both practice and theory. This study therefore aims to draw attention to the paradigm deficiency in the literature and to explore to what extent lexical and syntactic equivalence can be achieved when translating from Korean into Turkish. The lack of both quantitative and qualitative research in the field further underscores the need for such discussions. Given that Korean, as a linguistically and culturally rich language, presents complex challenges in its transfer into Turkish, translation practices must consider not only linguistic but also textual and cultural contexts. Accordingly, despite criticisms of equivalence-based theories as outdated, this study argues that emphasizing equivalence principles remains essential in foundational analyses. It further proposes that Kor-Tur literary translations should move beyond traditional source-oriented, one-directional models toward a multidirectional equivalence approach that values both source and target texts within their sociocultural contexts.

1. GİRİŞ

Henüz genç bir bilim dalı olarak görülen çeviribilimin 1972’de bilim dalı olarak kabul edilmesi, Türkiye’de Korece mütercim tercümanlık bölümünün yakın zamanda bir devlet üniversitesi (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Korece Mütercim Tercümanlık Bölümü) bünyesinde resmen açılması¹, Kore ile ilgili akımların dünyayla paralel biçimde Türkiye’de de dikkat çekici ölçüde artması ve bu akımlardan biri olarak ele alınabilecek Kore Edebiyat Akımı (Korean Literature Wave)² doğrultusunda Koreceden Türkçeye yapılan çevirilerin eskiye nazaran görece artmaya başladığı bir dönemde; yapılan yazın çevirilerinin nitel anlamda ne durumda olup olmadığı ile ilgili şimdiye kadar alanda yetersiz kalan çalışmaların bu çalışmanın göndereceği işaret fişegiyle beraber bundan böyle daha aktif bir biçimde yapılacağı ümit edilmektedir. Nitekim her şeyden önce söz konusu alan yazında meraklı, donanımlı ve liyakatli araştırmacıların da yetiştirilmesi büyük bir önem arz etmektedir. Alan yazındaki araştırmacı ve araştırma eksikliği dikkate alındığında, Kor-Tur yazılı/sözlü çeviri sahasında; 1960’lı yıllardan bugüne dek bilhassa Batı’da geliştirilmeye başlayan çeviri kuramlarından türetilen temel düzeydeki klasik paradigmalardan başlamak üzere günümüze kadar gelen modern paradigmalara uzanan bir araştırma metodolojisinin gerekliliği hissedilmektedir. Bu bakımdan bu çalışmada hem alandaki eksikliklere dikkat çekmek hem de en temel düzeydeki kuramlardan biri olarak kabul gören “eşdeğerlik” paradigması ışığında Kor-Tur yazın çevirisinde göreceli olmak şartıyla makul kabul edilebilecek birtakım çok yönlü eşdeğerlik örnekleri üzerinde durulmuştur.

Bu bağlamda Koreceden Türkçeye çevrilen edebiyat eserlerinde çevirinin neye, kime göre ve nasıl yapılacağına dair bugüne dek öncül birkaç çalışma³ hariç yeterli araştırma ya da tartışmanın henüz yapılmadığı saptanmıştır. Literatürdeki boşluktan dolayı temel düzeydeki araştırmaların bir an evvel yapılması elzemdir. Koreceden Türkçeye çevrilerek yayımlanan yazın eserlerinin sayısındaki göreceli artış dikkate alındığında bu çevirilerin nitel olarak ne durumda olduklarını ortaya çıkarıp, görünümeleri, sorunları tespit ederek tartışma ortamı yaratabilecek temel düzeydeki araştırmalar başta olmak üzere meta analizlere daha çok gerek duyulmaktadır. Olası meta analizlerde betimleyici çeviri normlarından Catford (1965), Toury (1978), Van Leuven-Zwart (1989), Koller (1995), Toury (1995), Venuti (2000) vb.’den istifade edilebilir. Özge bir deyişle, çevrilmiş eserler incelenerek çevirilerin ne durumda olduğu, Korece

1 <https://www.asbu.edu.tr/en/node/2910> (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

2 <https://klwave.or.kr/klw/aboutus/aboutus.do> (Erişim Tarihi: 20.07.2024)

3 Türközü (2018), Türközü & Ölçer (2019), Türközü Köroğlu (2011), Türközü Köroğlu & Türközü (2021) vb.

kaynak metni yansıtır yansıtmadığı, çevirmenlerin şimdiye kadar neleri nasıl çevirdikleri vb., kıyaslamalar yahut tündengelimli, tümevarımlı tematik sınıflandırmalar aracılığıyla betimleyici araştırmalar yapılabilir. Bu betimleyici araştırmalardan yola çıkılarak çevirmenlerin tercihleri, fikirleri doğrultusunda ortak bir çevriyazısı dilinin geliştirilmesi üzerinde mutabık kalınabilir. Örneğin Türközü & Ölçer (2019)’a göre daha önce dile getirilmiş Korecenin Türkçe romanizasyonu ya da ortak çevriyazısı dilinde henüz birliğin sağlanamaması gibi meseleler tartışılarak çözüm yöntemleri üzerinde durulabilir. Bu da Kore edebiyatının Türkiye’de doğru tanıtımına katkı sağlayabilir. Nicel yönden yetersiz olmakla beraber yapılan sayılı, öncül araştırma dışında alan yazında tartışma yapılabilecek kadar araştırmanın yürütülmediği anlaşılmakla beraber bu çalışmada ortaya atılan hususlar temel nitelikte olup tartışmaya açıktır.

2. ÇEVİRİDE EŞDEĞERLİK

“Eşdeğerlik” genel olarak literatürde kaynak metin ile erek metin arasında dengelenmeye ya da aranmaya çalışılan “eşit değer” ilişkisi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu ilişki çoğunlukla dilbilimsel düzeyde kurulmaktadır. Sadece dilbilimsel düzeyde kaldığı için de eleştirilmektedir. Ne var ki “eşdeğerlik” başlığı altında sınıflandırılabilir sayısız kuram mevcuttur. Hatta çeşitli dil çiftinde her çevirmenin bilinçli ya da bilinçsiz biçimde kendine göre bir eşdeğerlik kuramı geliştirdiği bile söylenebilir. Yine eşdeğerlik kuramlarıyla ilgili bilinmesi gereken unsurlardan biri de bu kuramların çoğunun kaynak metin, yani yazar odaklı olduğudur. Orijinal metin, asıl olana sadakat gibi kavramlar da eşdeğerlik kuramlarındaki yapısalcı anlayıştan gelmektedir. Erek metni işlevselliği, amacı bakımından ele aldığından çevirmeni önemseyen ve başka akademik disiplinlerle de bağlantılı olan Skopos kuramının aksine eşdeğerlik kuramlarında kaynak metin, dolayısıyla da yazar daha çok önemsenmektedir. Bundan dolayı kaynak ve erek metin arasında bir kutuplaşma oluşmaktadır. Özge bir ifadeyle, yazarın yarattığı metin orijinal kabul edilirken çevirmenin yarattığı metin kopya olarak görülmektedir. Çevirmen yazarın gölgesinde kalmaktadır. Bu da sayısız kuram ve paradigmanın ortaya atılmasına sebebiyet vermektedir.

Bakış açısına göre değişmekle beraber çevirmenin yazarın gölgesinde kaldığı, çoğu kez de okuyucuların sığ görüşlerine istinaden iyi şeylerin yazarın hanesine kötü şeylerin çevirmenin hanesine yazıldığı da bir gerçektir. Yani çevirmenin her durumda bir günah keçisi olduğu düşünülebilir. Nitekim son zamanlarda çeviribilim dünyasında ortaya atılan güncel paradigmalara bakıldığında, bugüne dek el üstünde tutulan kaynak metnin (yazarın) tahtından indirilerek yerini erek metne (çevirmene) bırakmaya başladığı ve orijinal kabul edilen birinci metinlerin dışında ikinci-üçüncü metinlerin yaratıldığı izlenimi oluşmaktadır. Buna yakın zamandan bir örnek vermek gerekirse, Türkiye’deki Kore Dili ve Edebiyatı alanında önemli

çalışmalara imza atan Prof. Dr. Sırrı Göksel Türközü tarafından 2017’de Türkçeye “Vejetaryen” adıyla çevrilen Koreli yazar Hang Kang’ın romanının İngilizce çevirisine yönelik Kore kamuoyunda çok sayıda olumsuz eleştiri yapılmıştır. Söz konusu negatif eleştirilerin çoğu da geleneksel çeviri kuramı olan eşdeğerlikten beslenmiştir. Bunlardan en dikkat çekenleri, İngiliz çevirmenin, Koreceyi yeterince bilmediği için romanın aslına sadık kalmadan serbest çeviri yaptığına yönelik eleştiriler olmuştur. Hatta bir gazetede yayımlanan habere göre adı geçen eserin İngilizce çevirisinde erek metinden kaynak metne doğru yapılan ters çeviri yöntemiyle yaklaşık 60 tane hatalı çeviri tespit edildiği rapor edilmiştir.⁴ Nitekim Kore’deki birtakım televizyon kanalında ve sosyal mecralarda İngilizce baskıda yapılan “hatalı çeviriler” işin uzmanları tarafından da tespit edilerek enikonu tartışılmıştır.

Öte yandan Kore’de eleştirilere maruz kalan, deyim yerindeyse, günah keçisi ilan edilen adı geçen eserin İngilizce çevirisinin “Man Booker” ödülüne layık görülerek dünya çapında tanınması da ayrı bir olayın yaşanmasına sebep olmuştur. Bu olay aslında kaynak metin ile erek metin arasında göze görünmeyen savaşın bir tezahürü olmuştur. Zira Han Kang, söz konusu ödülü aldıktan sonra verdiği bir röportajda⁵ Vejetaryen’in bu kadar çok okuyucusu olacağını hiç tahmin etmediğini dile getirmiştir. Bu açıdan Han Kang’ın “Man Booker” ödülünü aldıktan sonra Kore’de de tanınmaya başladığı söylenebilir. Korelilerin bile Hang Kang ismini öğrenmelerinin “Man Booker” ödülüyle mümkün olduğu düşünülmektedir. Özge bir ifadeyle, Hang Kang’ı Hang Kang; Vejetaryen’i Vejetaryen yapan şey kaynak metin (yazar) değil günah keçisi ilan edilen erek metin (çevirmen) olmuştur. Bu örnekte çevirmen yazardan daha önemlidir gibi bir mesaj vermek değil yazarın gölgesinde kalan çevirmenin ne kadar önemli bir sorumluluk üstlendiğine, çevirinin göreceli bir uğraş olduğuna, yeniden yazmaya, yaratıcı yazarlığa, yaratıcı çevirmenliğe de dikkat çekmek amaçlanmıştır. Nitekim Ece (2016, s.36) yazarların içlerinde yaşadıkları dünyayı, insan doğasını sözcüklere çevirirken; edebiyat çevirmenlerinin de kendisi de bir çeviri metin olan edebiyat metnini farklı bir dilde yeniden yazdıklarına dikkat çekmiştir. Bu açıdan bakıldığında Kor-Tur yazın çevirisinde de buna benzer örneklerle zamanla karşılaşılabilceği öngörülmektedir. Zira Han Kang’ın adı geçen eserinin İngilizce çevirisi akademik dünyada hâlen tartışılmaktadır. Bu bağlamda bu çalışmanın amacı ne yazarı (kaynak metni) çevirmene ne de çevirmeni (erek metni) yazara üstün tutmaktır; ikisi arasındaki hassas dengeyi örnekler ışığında tartışmak ve çözüm önerilerinde bulunmaktır.

4 <https://www.yna.co.kr/view/AKR20180129083200005> (Erişim Tarihi: 23.07.2024)

5 <https://thebookerprizes.com/the-booker-library/features/han-kang-interview-i-never-imagined-the-vegetarian-would-find-so-many> (Erişim Tarihi: 10.01.2025)

Bir diğer dikkat çekici unsur da son zamanlarda çeviri alanında yapılan araştırmaların kaynak metin odağından erek metin, amaç ve işlevsellik odağına doğru kaymakta olduğudur. Yukarıda Han Kang'ın adı geçen eseriyle ilgili Kore'deki akademik çalışmalara bakıldığında çoğunun “işlevsellik”, “okuyucu bakış açısı”, “çeviri teknikleri”, “erek metinde amaç”, “serbest çeviri” gibi çok çeşitli konularda İngilizce çeviri ile Korece kaynak metni kıyaslarken çevirinin geleceğine değindiği de görülmektedir. Gelecekte yapılacak bu gibi çalışmaların Türkiye'deki Kor-Tur çeviri çalışmalarına da yön ve ilham vereceği öngörülmektedir.

Yine meseleyle paralel olarak bu çalışmada modasının geçtiği şeklinde eleştirilen “eşdeğerlik” gibi geleneksel bir kuramda ısrar edilmesinin birinci nedeni, Kor-Tur yazın çevirisi sahasında kuramdan hareket edilerek yapılmış bir araştırmanın henüz alanda mevcut olmamasıdır. İkinci nedeni de Korece gibi heterojen bir dilin Türkçe gibi bir başka heterojen dile aktarımında kültürle beraber bağlama dayalı dilbilimsel yönün daha ağır basmasıdır. Özge bir ifadeyle, alan yazında temel düzeydeki araştırma eksikliğinden dolayı kültürden ziyade dilbilimsel yönün öncelikle irdelenmesi gerektiği düşünülmektedir. Dilin metindeki en temel malzeme olduğu göz önüne alındığında dile yönelik temel kuramların öncelikle ele alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Nitekim eşdeğerlik kuramlarının çoğu dilbilimsel çıkarımlara dayanmaktadır. Dolayısıyla bu çalışma Kor-Tur yazın çevirisinde temel düzeyde yapılan bir çalışma olduğu için çeviride en temel kuramlardan “eşdeğerlik” ilkesi dikkate alınmıştır. Çeviride eşdeğerliğin bir binanın temeliyle aynı öneme sahip olduğu düşünülmektedir. Eşdeğerlik ilkesi içerisinde de heterojen yapıya sahip Korecenin Türkçeye tam/yeterli/kabul edilebilir aktarımında tek yönlü değil de çok yönlü paradigmlar sunabileceği öngörülen Kade (1968)'de kaynak metne bağlı salt tek yönlülüğü eleştiren hem kaynak hem de erek metne bağlı çok yönlü eşdeğerlik kuramı dikkate alınmıştır. Leipzigerli bilim insanı Otto Kade, eşdeğerlik ilişkileri ille de tek yönlü olmak zorunda mıdır sorusunu erken dönemde gündeme getirerek bu çalışmada Kor-Tur yazın çevirisinde alternatif ve kullanışlı olabileceği öngörülen aşağıdaki çeviri paradigmlarını ortaya atmıştır. Çok yönlü eşdeğerliğin kelime ve sözcük öbeği düzeyinde dört yönde gerçekleşebileceğini savunmuştur. Bu dört yönlü eşdeğerlik sırasıyla; 1) Bir-e-Bir 2) Bir-e-Birkaç veya Birkaç-a-Bir, 3) Bir-e-Kısmen, 4) Bir-e-Hiç olarak literatürde geçmektedir (Pym, 2023, s.70-72). Bunlar çalışmanın ilerleyen sayfalarında serimlenerek Kor-Tur dil çiftinde birtakım kelime ve cümle birimleriyle sınırlı olmak üzere her bir eşdeğerlik için dörder örnek ışığında irdelenmeye çalışılmıştır.

3. DÖRT EŞDEĞERLİĞİN AÇILIMI

1) Bir-e-Bir Eşdeğerlik (Eins-zu-Eins/One-to-One) çoğunlukla sabit ve anlamı açık terimler için kullanılmaktadır. Ayrıca tam eşdeğerlik olarak da bilinir. Otto Kade, bu yöndeki eşdeğerlik için genelde teknik terimleri örnek göstermektedir. Kaynak metindeki bir dil ögesi erek metinde yine bir dil ögesine karşılık gelir. Pym (2023, s.73) Tarihsel açıdan bakıldığında tüm eşdeğerlerin Kade (1968)'nin bir-e-bir teknik terim çevirisinde varsayıldığı gibi bir güç ve otoritenin ürünü olduğunu iddia etmiştir. Özge bir ifadeyle, kelimesi-kelimesine, birebir çevirinin esasları bu eşdeğerlikte geçerliliğini korumaktadır.

2) Bir-e-Birkaç (Eins-zu-Viele/One-to-Many) veya Birkaç-a-Bir Eşdeğerlik (Viele-zu-Eins/Many-to-One) çeviri birkaç alternatif arasından ya da sadece bir seçim yapılarak yürütülür. Çoğaltılabilen/azaltılabilen eşdeğerlik olarak da tanımlanabilir. Bu eşdeğerlikte çevirmen alternatiflerden seçim yapmaktadır. Dolayısıyla seçim temelli bir eşdeğerlik olduğu söylenebilir. Buradaki seçme hakkı çevirmene ait olmakla beraber erek dilin sosyokültürel yapısı gibi çeşitli etmenlere de bağlıdır. Bu eşdeğerlik, Toury (1995, s.53-69) tarafından 'çeviri normları' adı verilen ve genelde çevirmenin kaynak metni (Koreceyi) başka dilde (Türkçede) yeniden yaratırken yaptığı seçimlerle, verdiği kararlarla uyumaktadır.

3) Bir-e-Kısmen Eşdeğerlik (Eins-zu-Teil/One-to-a part of One) erek dilde mevcut eşdeğerlerin kaynak metinle kısmen eşleştiği durumlarda tercih edilir. Aynı zamanda yaklaşık eşdeğerliktir. Çevirmen çoğunlukla kaynak metne en yakın anlamı ifade eden takribî ifadeyle devşirme yolunu tercih eder. Lüzuma göre çevirmenin notunu ya da meraklısına not ilâştirerek de açıklamada bulunabilir.

4) Bir-e-Hiç Eşdeğerlik (Eins-zu-Null/One-to-Zero) genelde erek dilde hiç eşdeğer bulunmaması durumunu ifade eder. Kor-Tur yazın çevirisinde özellikle Kore Dili'ne özgü tat, duygu, renk, yansıma ses ya da görüntü bildiren ifadelerin bu eşdeğerliğe karşılık geldiği bilinmelidir. Türkçede tam karşılığı olmadığı düşünülen ya da bulunamayan Korece ifadelerin Türkçeye nasıl kazandırılacağı ile ilgili tartışmalar yapılmalıdır. Erek dilde karşılığı olmayan ya da çevirmeni tereddütte bırakan ve çoğunlukla bir çözüm üretilmesi gereken unsurlar bu eşdeğerliğin kapsamındadır. Çevirmen ya yeni bir kelime üretir ya da başka bir dilden devşirme yoluyla ödünç alır. Lüzuma göre çevirmenin notunu ya da meraklısına not ilâştirerek de açıklamalarda bulunabilir. Özge bir deyişle, bir şekilde hiçliği telafi etmeye çalışır. Pym (2023, s.72) Bazı kültürlerin yabancı terimleri göstermeyi ya da ithal etmeyi (devşirmeyi) tercih ederken başka kültürlerin kendi kaynaklarından yeni terimler türetmeyi tercih ettiklerine değinmiştir. Buna bir örnek vermek gerekirse; Koreliler, İngilizce "Computer" kelimesine 전자계산기[Concagesangi] [elektronik hesap makinesi] demek yerine "컴퓨터"[Kompiyutio] demeyi tercih etmişlerdir. Dillerinde bu kelimeye karşılık hiçbir eşdeğer olmadığı için değil;

eşdeğeri/karşılığı olmasına rağmen başka sebeplerle ithal etmeyi tercih etmiş olabilecekleri düşünülebilir. Oysa Türkler, “Computer” kelimesini [Kompüter] değil [Bilgisayar] olarak benimsemişlerdir. Bu örnekler daha da çoğaltılabilir. Yukarıda tanımları yapılan dört eşdeğerliğe göre Kor-Tur çeviride olabilecek çok yönlü eşdeğerlik örneklerine aşağıdaki bölümde sınırlı olarak yer verilmiştir.

4. ÇOK YÖNLÜ EŞDEĞERLİK ÖRNEKLERİ

Kade (1968) tarafından ortaya atılan dört eşdeğerlik ilkesi Kor-Tur çeviriye uyarlanarak örnekler eşliğinde sınırlılıklarıyla birlikte irdelenmeye çalışılmıştır. Akıldan çıkarılmamalıdır ki; ne tür eşdeğerlik olursa olsun neticede sadece bir eşdeğerlikten hareket ederek çevirinin yapılamayacağı, bu nedenle de ancak kaynak-erek metin arasında sürekli gidiş-geliş yoluyla çok yönlü eşdeğerliklerin aranması gereklidir. Bu bakımdan dört kategoride incelenebilecek çok yönlü eşdeğerlik örnekleri birkaç kelime ve cümle birimi baz alınarak aşağıdaki numaralı tablolarda açıklamalarıyla birlikte sunulmuştur. Burada her eşdeğerlik için dörder örnek verilmiş, söz konusu örneklerin alternatif çevirileri dayanaklarıyla birlikte serimlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 1 *Bir-e-Bir Eşdeğerlik*

Bir-e-Bir	KOR	TUR
<Örnek 1>	호랑이 (虎狼伊) [Horanği]	<Kaplan>
<Örnek 2>	호랑이도 제 말 하면 온다 [Horanği do ce maramion ondda]	<Kaplan sözünün üstüne gelir> <İyi insan sözünün üstüne gelir> <İti an, taşı eline al/değneği yanına koy veya çomağı hazırla> <Biz de senden bahsediyorduk!>
<Örnek 3>	호랑이 담배 먹을 (피울) 적 [Horanği dambe mıogıl (piul) cıog]	<Kaplan sigara yediğinde, içtiğinde, tüttürdüğünde> <Zamanın behrinde / günün behrinde> <Nuh Nebi zamanında> <Evvel zaman içinde> <Çok eskiden> <Develer tellal pireler berber iken>
<Örnek 4>	호랑이가 없는 골에 토끼가 왕 노릇 한다 [Horanği ga omnın gore toggi ga vangnorit handda]	<Kaplanın olmadığı vadide/mejdanda tavşan krallık taslar> <Koyunun bulunmadığı yerde keçiye Abdurrahman Çelebi derler> <... meydana boş bulunca...>

<Örnek 1>'de görüldüğü üzere; verilen kelime çiftleri dilbilimsel yönden birbirini bir-e-bir karşılamaktadır. Söz gelişi, iki kültürde kaplanın birbirinden farklı bir ilişkisi olmadığı

müddetçe iki kelime arasındaki ilişki “tam eşdeğerlik” olarak düşünülebilir. Kaynak metnin bağlamında kaplanla ilgili dört ayaklı, çevik ve yırtıcı bir hayvan olmasının dışında başka bir yan anlam (mecaz, ima vb.,) yoksa bu çevirinin ilk tahlilde kabul edilebilir olduğu düşünülebilir. Kaplan, habitat olarak Asya’da yaşayan çevik, yırtıcı bir hayvan olmakla beraber Kore’nin kültürel bağlamına bakıldığında bir-e-bir sözlük anlamının dışında farklı anlamlar da içerebilir. 호랑이 [Horanği] ifadesi dilbilimsel manada, bir-e-bir eşdeğerlik kuramına göre, Türkçe kaplanı karşılayabilir ama metinde kültürel yönü daha ağır basan bir ifade, söz gelişi, deyim-atasözü vb., içinde kullanıldığı zaman 호랑이 [Horanği] ifadesi başka anlamlarda da farklı biçimlerde çevrilebilir. Kaplanın Kore kültüründe temsil ettiği manalar, çağrışımlar, sezdirmeler, semboller, algılar da dikkate alınmalıdır. Kaplanın Kore kültüründe onur, güç ve zaferi sembolize ettiği; hamile kadının rüyasında kaplan görmesinin doğacak çocuğun gelecekte güçlü, onurlu ve şanslı biri olacağına yorulduğu vb., gibi çeşitli kültürel hususların Türkçe çeviride çoklu yönü tayin edebileceği dikkate alınmalıdır. Bir-e-Bir eşdeğerlik bakımından dilbilimsel kelime biriminde sorun olmadığı görünmesine rağmen kelimenin yer aldığı cümledeki ya da metindeki bağlamın daha büyük bir rol oynayabileceği aşikârdır. Bunun yanında Korecede kaplanı tanımlayan örneğin 범 [Biom] gibi başka kelimelerin varlığı da dikkatten kaçırılmaması gerekir ama asıl olan kaynak metinde verilen kelime ve o kelimenin ait olduğu metinsel bağlamdır. Bu bakımdan birinci örnekte; kaynak metinde bağlamsal anlamda aksi bir durum olmadıkça salt 호랑이 [Horanği] kelimesinin kullanıldığı varsayıldığı için bunu karşılayan Türkçe muhtemel eşdeğerin salt [Kaplan] olduğu söylenebilir. Mesela yazar, 호랑이 [Horanği] kelimesine başka bir anlam yüklemiş, bu anlamla farklı şeyler kastediyor olabileceğinden bu gibi durumların da göz önüne alınarak bağlama uygun şekilde bire kıyasla birkaç yönlü çevrilmesi düşünülebilir.

<Örnek 2>’ye bakıldığında, bir-e-bir eşdeğerlik ilkesinde değerlendirilen 호랑이 [Horanği] kelimesinin cümle içinde başka karşılıklara denk gelebileceği görülmektedir. Cümle bir atasözü olduğu için 호랑이 [Horanği] kelimesinin ihtiva ettiği anlamlar çoğalmıştır. Ayrıca Korece atasözünün Türkçe karşılığı, atasözünün kullanıldığı bağlama göre çok yönlü olabilir. Mesela 호랑이 [Horanği] kelimesini barındıran örnek atasözü, bir insanın yokluğunda hem iyi hem de kötü yönlerinden bahsedildiği esnada o insanın sözünün üstüne birden çıkıp geldiği durumlarda kullanılırken; Türkçede bu durumu birden fazla pozitif/negatif eşdeğerlik karşılayabilmektedir. Zira Türkçe karşılıklar birbirinden farklı anlamlara sahiptir. İkinci örnekteki 호랑이 [Horanği] ifadesinin Türkçede Bir-e-Bir değil de Bir-e-Birkaç eşdeğerliğe

denk gelebileceği söylenebilir. Burada eşdeğerlik ilkelerine göre sınıflandırma yapmanın ne kadar zor ve hatta imkânsız olduğu da anlaşılmaktadır. Daha önce bahsedildiği gibi, Kore kültüründe çoğunlukla pozitif anlama sahip 호랑이[Horanği] “kaplan” ifadesinin ikinci örnekteki Türkçe karşılıklarda hem “iyi insana” hem de “ite” dönüştüğü dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Korece-Türkçe çeviride negatif anlamdan pozitif anlama; pozitif anlamdan negatif anlama geçen (çeviri kayması: Leuven-Zwart, 1989) eşdeğerliliklere de dikkat edilmesi gerekmektedir.

<Örnek 3>’teki 호랑이[Horanği] sigara içen bir hayvana dönüşmüştür. Bir-e-Bir çevirisi örnekte görüldüğü gibi “Kaplan sigara içtiğinde”dir. Bu söz, şartların günümüzden çok farklı olduğu uzun zaman öncesine gönderimde bulunur. Bu bağlamda da çevrilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. Bu örnekte dikkat edilmesi gereken bir diğer dikkat çekici taraf da Korecede sigara içen kaplan 호랑이[Horanği] benzetmesinin Türkçede develerin tellallığı pirelerin berberliği benzetmesine dönüşmüş/çevrilmiş olmasıdır. Bu türden bir çevirinin hangi eşdeğerliğe karşılık geldiği konusunda bir öngöründe bulunmak zordur. Zira hem Korecede hem de Türkçede neredeyse biçime kadar tam eşdeğerlik örneği olarak alınabilir. Kaplanın sigara içmesi teşbihi ile develerin tellallığı ya da pirelerin berberliği teşbihi ilginç bir biçimde birbirini tam olarak karşılayabilmektedir.

<Örnek 4>’teki 호랑이[Horanği] Korecede asıl anlamıyla yani dört bacaklı, çevik, yırtıcı hayvan manasında kullanılırken Türkçede koyuna dönüşmüştür. Tavşan anlamına gelen 토끼[Toggi] kelimesi de Abdurrahman Çelebi’ye dönüşmüştür. Kaynak metnin Türkçeye aktarımında biçimsel açıdan radikal dönüşümler olmasına rağmen anlamın tam olarak karşılandığı öngörülmektedir.

<Tablo 1>’de Bir-e-Bir eşdeğerliğe örnek olarak verilen 호랑이[Horanği] kelimesinden yola çıkılarak incelenen ifadelerden de anlaşılacağı üzere Kor-Tur çeviride küçük birim olarak ele alındığında kelimesi kelimesine aktarımın dışında bir-e-bir eşdeğerliğin tam olarak örtüşmediği durumların da olabileceği görülmektedir. Özellikle kelimedeki cümleye doğru büyüyen bağlamda bir-e-bir eşdeğerlikten ziyade bir-e-birkaç eşdeğerliğin daha fazla görüldüğü anlaşılmaktadır. Nitekim 호랑이[Horanği] = [Kaplan] biçiminde bir-e-bir aktarılabilen ifadenin; bağlam, kültür, metafor vb., çok sayıda değişkenle karşılaştıkça, özge bir ifadeyle, kelimedeki cümleye; cümleden bağlama uzanan uçsuz boylamda asıl biçim ve anlamının dışında farklı biçim ve anlamlara dönüşebildiği görülmektedir. Bu da Kor-Tur çevirilerde birbirini tam olarak karşılayabilen eşdeğer biçim ve anlamların mevcut olabileceğine işaret etmektedir. Ne var ki burada çevirmene büyük bir iş düşmektedir. Söz

konusu biçime ve anlama dayalı çok yönlü eşdeğerliklerin bulunabilmesi için çevirmenin hem Koreceye hem de Türkçeye vâkıf olması gerektiği söz götürmez bir gerçektir; nitekim tam eşdeğerliklerin bulunabilmesi için dile ve kültüre ait benzerlikler ya da farklılıklar konusunda donanımlı olunmalıdır. Sadece sözlük anlamından yola çıkılarak sağlıklı çevirilerin yapılamayacağı öngörülmektedir.

Tablo 2 Bir-e-Birkaç Eşdeğerlik

Bir-e-Birkaç	KOR	TUR
<Örnek 1>	눈치 (眼勢) [Nunçi]	<Göz ölçüsü> <Nazarıdikkat> <El âlem ne der kaygısı> <Hızlıca akıl yürütme yeteneği> <Hâlden anlamak veya bilmek> <Hareketlerden anlam çıkarmak> <Fark etme becerisi> <Düşünceleri/davranışları hızlı okuyabilme> <Muhatabın aklından geçenleri okuma> <Sağduyu> <Seziş> <Sezi> <Diğerkâm> <Hissikablelvuku> <Bir şeyi fark etme kabiliyeti> <Tuhaflığı sezebilme durumu> <İnsan ve doğa ile iletişim kurma mantığı> <Cevvallik> <Argo: Çakozlamak>
<Örnek 2>	눈치를 주다 [Nunçirıl cuda]	<Nunçi vermek> <Başkasına işaret vermek, bir şeyler ima etmek> <İma yoluyla sezdirmek> <Kızım sana söylüyorum (veya dedim) gelinim sen anla (veya işit)>
<Örnek 3>	눈치가 빠르다 [Nunçi ga barıda]	<Nunçi hızlı> <Başkasının duygularına, düşüncelerine, hareketlerine hızla dikkat edip; bunlardan bir anlam çıkaran kişiyi tanımlamak için kullanılır> <Cevval> <Davranışları çabuk ve kesin olan kişi> <Akılselim> <Sağduyulu> <Cin gibi>
<Örnek 4>	눈치가 없다 [Nunçi ga obta]	<Nunçi yok> <Alık> <Patavatsız> <Anlayışsız> <Anlayışı kıt> <Hâlden anlamayan> <Hödük>

[Nunçi] kavramıyla ilgili Kore’de çok sayıda kitap olmakla birlikte 31.08.2020’de Türkiye’de yayımlanmış bir kitap dahi mevcuttur. Söz konusu kitap Euny Hong tarafından yazılmış olup, 168 sayfadır. Böyle bir kitabın Kore dışında bir ülkede yayımlanmış olması dahi içrek anlamlara sahip olan [Nunçi] ifadesinin yabancı kültürlerde de anlaşılmasının amaçlandığını göstermektedir. Kitabın ön kapağında “Korelilerin 5000 yıllık başarı ve mutluluk sırrı” şeklinde bir alt başlık da verilmiştir. Sadece iki heceden oluşan [Nunçi] ifadesini açıklamak için 168 sayfalık bir kitabın yazılmış olması bile kültürler, diller arası çevirinin ne kadar karmaşık olabileceğini de göstermektedir.

<Örnek 1>’e bakıldığında sadece iki heceden oluşan 눈치[Nunçi] ifadesinin belki de yalnızca Kore’ye özgü çok anlamlı bir kelime olduğu söylenebilir. Bir-e-bir çevirisi gözle tartmak; bakışla, nazarıdikkatla değerlendirmektir. Bu ifadenin bazı durumlarda Türkçedeki el

âlem ne der mantığına uyduğu da söylenebilir. Mesela 남의 눈치를 보다[Name nunçirıl boda] şeklinde kullanıldığında Türkçe tam eşdeğerinin “el âlem ne der” olduğu söylenebilir. Örnekte görüldüğü üzere kelimenin tek başına Türkçe tam karşılığı tespit edilemediğinden çok sayıda eşdeğer karşılık önerisinde bulunulmuştur. 눈치[Nunçi] ifadesinde kültürel olguların ve Korelilere özgü davranış kalıplarının izlerini bulmak mümkündür. Her şeyin dolaylı yollarla anlatıldığı, doğrudan hitabın neredeyse hiç kullanılmadığı, kimin kimden daha önce doğduğu, sosyal statü, yaş, büyüklük-küçüklük gibi olguların aşırı derecede önemsendiği bir toplum olarak Kore’de 눈치[Nunçi] gibi bir ifadenin Türkçede tam olarak eşdeğerini bulabilmenin zor olduğu düşünülmektedir. 눈치[Nunçi] örneğinin çevirisinde görüldüğü gibi, değil bir-e-birkaç; bir-e-birçok eşdeğerliğin etkileşimi söz konusudur. Daha doğrusu buradaki bir eşdeğerlik bulma çabası dikkat çekmektedir. Çünkü böyle bir ifadenin Türkçede tam bir eşdeğerinin mevcut olamayacağı görülmektedir. Basit bir örnek vermek gerekirse, Türkçede muhataba siz diye hitap edilebiliyorken Korecede salt “siz” diye bir hitap mevcut değildir. “Siz” hitabı ancak dolaylı yollarla anıştırılmaktadır. Dolaylı hitap daha baskın olduğundan kişiler birbirlerini sosyal statüleri, unvanları ya da akrabalık sıfatları gibi dolaylı hitaplarla çağırırlar. 눈치[Nunçi] ifadesi de dolaylı anlatımın baskın olduğu heterojen kültürde hâlden anlama, ortamı sezme, insanların duygu ve düşüncelerini okuyabilme, kişiler arası ilişkileri sürdürebilme yeteneğini doğuruyor. 눈치[Nunçi] gibi bir ifadeye Türkçe tam bir karşılık bulunamamasının temel nedeninin insanlar arasındaki dolaylı ilişkilerin nasıl sürdürüldüğüyle alakalı olduğu düşünülmektedir. Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere, 눈치[Nunçi] ifadesinin Türkçede kısacık bir karşılığının mevcut olmadığı anlaşılmaktadır. Bu ifadenin bağlama göre değişmekle beraber, farklı biçimlerde çevrilebileceği anlaşılmaktadır. Mesela, herhangi birine dolaylı olarak söylenecek uyarı söz konusu olduğunda, kullanılan bir ifade olarak kızım sana söylüyorum (veya dedim) gelinim sen anla (veya işit) ifadesinin bu iki hecelik 눈치[Nunçi] ifadesini karşılayabileceği öngörülmektedir.

<Örnek 2>’deki 눈치[Nunçi] ifadesine gelen vermek fiiliyle ifadenin daha başka bir anlama büründüğü görülmektedir. Zira göz ölçüsü vermek gibi bir karşılığa gelmesine rağmen anlaşılamamaktadır. Bunun için bu ifadenin Türkçedeki tam ve yaklaşık eşdeğerinin bulunması gerekli görülmektedir. Burada kızım sana söylüyorum gelinim sen anla şeklinde Türkçede ifade edilen imalı sözün Korecedeki imalı 눈치를 주다[Nunçirıl cuda] ifadesini neredeyse tam eşdeğerlikle/tam ima ile karşıladığı söylenebilir. İkisi de örtülü, imalı ifadedir. Doğrudan söylenen ifadeler değildir. Eşdeğerlik de bu bağlamda ele alınmalıdır. Özge bir deyişle, kaynak

metindeki imalı ifadenin erek metinde de imalı bir ifadeyle karşılanmasının daha uygun olacağı öngörülmektedir. Bu örnekte de görüldüğü üzere kaynak dil Korecede sadece iki heceden oluşan küçücük bir kelime, erek dil Türkçede çok sayıda ve uzun yapıli cümlelerle karşılanmaktadır.

<Örnek 3>'teki 눈치[Nunçi] ifadesine gelen hızlı sözcüğü ifadeyi başka bir anlama taşımıştır. Daha çok cevval ve sağduyulu kişileri tanımlamak için kullanılan bir ifadeye dönüşmüştür. 눈치[Nunçi] ifadesinin burada hızlı sıfatıyla tanımlanmış olması Korelilerin hızı/çabukluğa verdikleri anlamla beraber 눈치[Nunçi] ile kastedilen şeyin hızlı yapılanının daha kabul edilebilir/makbul olduğunu da sezdirmektedir. Yani tamamen hızlı yapılması gereken davranışa odaklı bir ifadedir 눈치[Nunçi]. Yavaş yapılanı muhtemelen kabul görmemektedir. Söz gelişi, bir cevvallik gerekmektedir. 눈치[Nunçi] ifadesinin geçtiği kalıpların çoğunun sezdirmeye, imaya, üstü kapalı anlatıma işaret ettiği gözden kaçırılmamalıdır. Yani metinde sadece harf biçiminde görünen ifadenin bağlamda (üstü örtük ya da açık olmak üzere) neyi gösterdiğine, neye işaret ettiğine dikkat edilmelidir. Bu minvalde daha önce de belirtildiği üzere kaynak dildeki örtülü ifadenin erek dilde de örtülü aktarımı önem arz etmektedir. Aksi durumda tam ya da yaklaşık eşdeğerliğin karşılandığı söylenemez.

<Örnek 4>'teki 눈치[Nunçi] ifadesinden sonra yok sözcüğünün kullanıldığı görülmektedir. Dolayısıyla buradan 눈치[Nunçi] ifadesinin önemli bir olgu olduğu, yokluğunun ise negatif manaya geldiği anlaşılmaktadır. Yani 눈치[Nunçi] olması gereken bir nosyondur. Bir-e-bir eşdeğeri [Nunçi yok] şeklinde verilen ifadenin Türkçe eşdeğerlerinin [Anlayış kıt], [Hâlden anlamayan], [Argo: Hödük] gibi olumsuz sıfatlarla karşılandığı görülmektedir. [Nunçi yok] ifadesini [Anlayış kıt] ifadesinin karşılayabileceği düşünülebilir. Zira iki dilde de olması gereken şeyler [Nunçi & anlayış] yok ve kıt ifadeleriyle karşılanmaktadır.

Tablo 3 Birkaç-a-Bir Eşdeğerlik

Birkaç-a-Bir	KOR	TUR
<Örnek 1>	정[Ciong] (情) Sözlükte en az 26 farklı anlamı vardır.	<İyi, kötü duygu> <Sevgi, bağlılık> <Vefa, sempati>
<Örnek 2>	한국인은 정이 많다 [Hangugin ın ciong i manta]	<Korelilerin ciong ı çoktur> <Koreliler meraklıdır/özgecidirler> <Koreliler cana yakındır, sevecendirler>
<Örnek 3>	미운 정 고운 정 [Miun ciong goun ciong]	<Kötü sevgi güzel sevgi> <Kişiler arasında iyi kötü duygular neticesinde oluşan bağlılık durumu>

<Örnek 4>	정 주고받다/정 나누다	<İyi kötü duygu alıp vermek/paylaşmak>
	[C1ong cugobatta / C1ong nanuda]	<Duygu alışverişi> <Etkileşim>

<Örnek 1>'deki 정[C1ong] ifadesi sadece sözlük anlamıyla dahi en az yirmi altı adet bağımsız anlama sahiptir. Elbette bu çok anlamlılık Hanca diye tabir edilen Çince kökenli ifadelerden kaynaklanmaktadır ama Hanca, başlı başına farklı bir araştırmanın konusudur. Türkçede bu ifadeyi sevgi ya da bağlılık bir nebze ve görece karşılamaktadır. Pek tabii 정[C1ong] ifadesinin bağlama göre Türkçe karşılığının da çoğalacağı ya da azalacağı söz götürmez bir gerçektir ama Birkaç-a-Bir eşdeğerlik kuramına göre sadece sözlükte yirmi altı tane karşılığı olan bir ifadenin erek dilde de yirmi altı tane karşılık alıp alamayacağı yine başka bir araştırmanın konusu olsa gerektir. 정[C1ong] ifadesi, Birkaç-a-Bir kuramına örnek gösterilebilecek ifadelerin en başında gelebilir. Zira bu ifade diğer Örnek 2, 3, ve 4'te de görüldüğü üzere bağlamlarda da Türkçe karşılığı sınırlı olabilecek bir ifadedir. 정[C1ong] ifadesinin ilk akla gelen anlamı sevgi, aşk, yakınlık gibi duyguları çağrıştırmaktadır. Ancak bu ifade Kore toplumunda başka insanlara duyulan ilgi-alaka-sempati anlamlarına da gelmektedir. Örneğin Koreliler kendilerinden bahsederlerken 정[C1ong] duygusunun kendilerinde daha baskın olduğunu ifade ederler. Bu ifadenin öznel bir ifade olduğuna dikkat edilmelidir. Yani 정[C1ong] sadece duyguyu ifade etmekle kalmaz aynı zamanda bir milletin karakteristik özelliğini de kapsar. Sözlük anlamı sevgi, bağlılık olabilir ama bu anlamların çok ötesinde kültürel anlamda kapsayıcı manalar da içerdiği görülebilmektedir. Öyle ki Koreliler bu ifadenin başka dillere kolaylıkla çevrilebilecek bir ifade olmadığına da inanırlar. Çünkü 정[C1ong] ifadesinin hedef aldığı nesne sınırlı değildir. İnsan başta olmak üzere, canlı cansız her şey bu ifadenin kapsama alanına girdiği için birçok dünya dilinde bu ifadenin tam karşılanamadığı görülmektedir. Bir kere 정[C1ong] duygusunun oluşabilmesi için uzun bir zamana ve birlikteliğe ihtiyaç vardır. Öyle ki, örnek 2'deki kötü sevgi güzel sevgi şeklinde kelimesi kelimesine yapılan ve tam olarak anlaşılamayan çeviride de görüldüğü üzere iki negatif duygunun aynı kelimede yer alması çelişkilidir. Çünkü genel olarak kabul gören sevginin iyi bir şey olduğu kanısındır. İşte bu yüzden 정[C1ong] ifadesinin çevirilerde tam olarak karşılanamadığı ve karşılanamayacağı düşünülmektedir. Zira Koreliler 정[C1ong] ifadesini hem sevdikleri hem de sevmedikleri durumlar ya da kişiler için de kullanmaktadırlar.

Korelilere göre 정[C1ong] ifadesi 'biz' anlayışının da bir göstergesidir. 정[C1ong] 'biz'i 'biz' yapan bir duygudur. 정[C1ong] olmadan 'biz' olmayacağı gibi 'biz' olmadan da 정[C1ong] olmaz. Yukarıda da değinildiği üzere sadece Korelilerin bakış açısına uyan öznellik söz

konusudur. Yani sadece Koreliler bu şekilde düşünmektedirler. Dolayısıyla ‘biz’ içine giren kişi topluluğun, çoğulun ricasını yerine getirmek zorundadır. İlişkileri sürdürmek zorundadır. Sevse de sevmese de ‘biz’in içinde var olmak için 정[C1ong] sevgi/nefret alışverişinde bulunmak zorundadır. ‘Biz’ hem günahıyla hem de sevabıyla kabul edilmek zorunda kalınır. Kabul edilmediği takdirde ‘biz’in dışına itilerek el olunur. İşte daha önce Tablo 2’deki 눈치[nunçi] ifadesi gibi 정[C1ong] ifadesi de kültürel yönü ağır basan öznel ifadelerdendir. 정[C1ong] ifadesi bu yönüyle aynı zamanda görece korkunç bir şeydir. Çünkü ‘biz’ denilen Kore toplumunda var olabilmek için 정[C1ong] ifadesiyle özetlenen kurallara da boyun eğilmesi gerekir. Örneğin Korecedeki dolaylı anlatım bu kuralın ve bu bakış açısının en belirgin örneğidir. Doğrudan hitap ayıplandığı için 눈치[nunçi] diye üstü kapalı bir ifadeye; sevgi ve nefret açıktan dile getirilemediği için de 정[C1ong] adında bir başka üstü kapalı ifadeye gerek duyulmuştur.

<Örnek 2>’de Koreliler meraklıdır/özgecidirler şeklinde Türkçeye çevrilen cümlede 정[C1ong] ifadesinin meraka, özgeciliğe dönüştüğü dikkat çekmektedir. Örnek olarak verilen ve Korelilerce sıklıkla kullanılan [Hangugin in c1ong i manta] cümlesi Korelilerin ‘biz’ kümesi içindeki herkes olmak üzere özellikle yabancılara karşı tutumlarını özetleyen klişe bir cümledir. Türkçede tam eşdeğeri olmadığı için yaklaşık anlam gözetilerek meraklılık ve özgecilik ifadeleriyle karşılanmaya çalışılmıştır. Halbuki merak ve özgecilikten daha fazlasını içeren bir cümledir. Elbette bu cümle Koreliler tarafından kurulan bir cümledir. Öznel yönü dikkatlerden kaçırılmamalıdır. Zira Koreliler kendilerini bu cümleyle tanımlamaktadırlar. Özge bir ifadeyle, 정[C1ong] ibaresinin öznel tarafı burada da kendini göstermektedir.

<Örnek 3>’teki 정[C1ong] ifadesinin Türkçede tam ya da yakın eşdeğerinin ‘vefa’ yahut ‘duygudaşlık’ olabileceği düşünülmektedir ama Türkçede ‘iyi/güzel vefa’ veya ‘kötü/çirkin vefa’ gibi tabirlerin kullanılmadığı dikkate alındığında ‘vefa’ ifadesinin de eşdeğerlik bakımından yetersiz kalabileceği öngörülmektedir. Buradan hareketle 정[C1ong] ifadesinin tamamen Korelilere özgü hem nefreti hem de sevgiyi aynı anda içeren karmaşık ruh hâlini tanımlayan müstesna bir duygunun ifadesi olduğu söylenebilir. Koredeki birçok araştırmacı da 정[C1ong] ifadesinin Korelileri dünyanın diğer milletlerinden ayıran en özgün duygu kodu olduğu konusunda hemfikirdir. İnsanlar arasında sevgi, bağlılık, vefa duygusu yaygındır ama 정[C1ong] duygusunun öznel oluşu tamamen Korelilere özgüdür. Çünkü başka kültürlerde de yoğun sevgi ya da bağlılıktan kaynaklı davranış aşırılıkları (Söz gelişi, bir ninenin tok olduğu, istemediği hâlde torununa aşırı sevgisinden ötürü sürekli bir şey yedirtmesi de 정[C1ong] ile

ifade edilir) görülebilen Kore'deki bu duygusal aşırılığa doğrudan tepki verilememesi (Genelde tepkiler üstü kapalı ve dolaylı olur) kabul edilmek zorunda kalınması bu duygunun en farklı yönüdür. Yani bu ifade öznel duyguların tezahürüdür. Kişi kendi hislerine dayanarak karşı tarafın da hoşuna gideceğini varsayıp öznel bir 정[Cıong] anlayışı güder. Bu anlayış da karşı tarafı zorlayabilir. İşte bu noktada çatışmalar oluşur. Bu ifadenin anlaşılabilmesi de buradan kaynaklanır. Kore toplumunda 정[Cıong] “söylenmese dahi sezilen” bir duygu kodu olarak ortaya çıkmaktadır. Öyle ki, 2008’de Nobel Edebiyat Ödülü’nü alan Fransız yazar Jean Marie Gustave Le Clezio -kendisi aynı zamanda Kore’deki Ewha Kadınlar Üniversitesi’nde edebiyat çeviri dersleri de vermiştir- 정[Cıong] ifadesiyle ilgili olarak “Bana göre gizemli ve benzersiz bir ifade. Çünkü İngilizce, Fransızca sözlüklerde ne kadar aradıysam da karşılığı yok”⁶ demiştir. Bu bağlamda 정[Cıong] gibi kültürel bağlamı daha ağır basan ifadelerin Türkçeye çevrilmesinde çevirmenin sadece dilin görünen kısmını değil arkasındaki kültürel, sosyal kodları da iyi okuması gerekmektedir. Zira Korece üstü kapalı, örtük, dolaylı kalıplarla bezenmiş bir söyleme sahiptir. 정[Cıong] ifadesi, bu üstü kapallılığı en iyi örnekleyebilen ifadelerden biridir.

<Örnek 4>’teki 정[Cıong] verilip alınan, paylaşılan bir olguya dönüşmüştür. Soyut bir şeyin verilip alınması ya da paylaşılması tartışılabilir ama burada da 정[Cıong] ifadesinin öznel bir olguyu temsil ettiği anlaşılabilir. Türkçeye etkileşim, duygu alışverişi olarak aktarılabilir ama Türkçedeki duygu alışverişi daha çok pozitif bir şeyken kaynak metinde dile getirilen 정[Cıong] ifadesi hem pozitif hem de negatif duygu alışverişi anlamına gelmektedir. Dolayısıyla duygu alışverişinden çok etkileşim ifadesinin bir nebze daha kapsamlı olacağı düşünülebilir.

Yukarıdaki 정[Cıong] örneğinde görüldüğü gibi Türkçe karşılıklar tam eşdeğerlikten ziyade yakın ya da takribî eşdeğerliklerdir. Yaygın kanı, Ural-Altay dil grubuna dahil olmalarından dolayı Korece ile Türkçenin birbirlerine benzer olduğuna yöneliktir ama yukarıdaki örneklerde de görüleceği üzere tam eşdeğerlik anlamında örtüşen karşılıklar sınırlı sayıdadır. Çoğunlukla yaklaşık, kısmi ve göreceli eşdeğerliklerin olabileceği anlaşılmaktadır.

Tablo 4 Bir-e-Kısmen Eşdeğerlik

Bir-e-Kısmen	KOR	TUR
<Örnek 1>	한[Han] (恨)	<Dargınlık> <Hüzün> <Pişmanlık> <Derin acı> <Histeri> <Eziklik> <Gam>
<Örnek 2>	한이 많다	<Han çok>

6 <https://www.ikoreanspirit.com/news/articleView.html?idxno=36499> (Erişim Tarihi: 22.07.2024)

[Han i manta]	<Derin keder> <Hüzün> <Gam> <Elem> <Sıkıntı> <Kırgınlık> <Garez> <Bungunluk> <Tasa> gibi duyguların yığılması, çoğalması]
<Örnek 3> “온갖 한을 피난 보통이에 담고...” ⁷ (s. 482) [Ongat hanıl pinan botunği e damgo]	<...Türlü türlü dertlerini, öfkelerini, dargınlıklarını, bungunluklarını, acılarını, garezlerini bohçalarına sarmış...>
<Örnek 4> 한국인의 한 개념 [Hangugine han geniomi]	<Korelilerin han kavramı> <Korelilerin duygusal kodu> <Korelilerin onulmaz acısı?>

<Tablo4> <örnek 1>'deki 한[Han] kavramı da Türkçeye ancak kısmen aktarılabilen bir ifadedir. Tıpkı 정[Cıong] ifadesi gibi Korelilere özgü kültürel kodların/duyguların baskın olduğu, tek başına bağlama sahip bir kavramdır. Öyle ki, bu kavrama dair ilk tanımlamalar da dikkat çekicidir. Örneğin, Japon sanat eleştirmeni ve filozof Yanagi Sōetsu (Yanagi Muneyoshi 1889-1961) Korelilerin 한[Han] olgusunu erken dönemlerde betimleyen kişi olarak bilinmektedir. İnsanın doğduğu coğrafya ve öğrendiği tarih şablonu onun diline, kültürüne dolayısıyla da sanatına yön tayin eder. Dolayısıyla Kore sanatının yarımada denilen coğrafyadan kaynaklı tarihten etkilendiğini savunmuştur.⁸ Zira bu ifade ana vatandan kopmanın, ülkesiz kalmanın verdiği kaygıları da içermektedir. Ona göre Kore sanatındaki tezahürler 한[Han] <Lamentation (İng.) Dövünme, matem vb.,> göstergesiyle ifade edilen gamdan, hüzünden kaynaklı üzüntünün güzelliğidir (Beauty of sorrow).⁹ Kore'nin tarih boyunca bir yarımada sıkışıp kalması birçok ülkenin saldırısına ve işgaline zemin hazırlamış, yıllarca sömürülmesiyle beraber yarımada üzerinde yaşayan Koreliler de bunlardan etkilenmişlerdir. Bu etkilerin neticesinde de 한[Han] diye tek kelimeyle ifade edilebilen karmaşık bir duygunun oluştuğunu söylemiştir. 한[Han] olgusu Korelilerin sanat anlayışlarından başlamak üzere, gündelik yaşamlarında da görülmektedir. Nitekim bu duygu kültürel bir kavram olduğundan bunu bilip buna alışkın olan Korelilerin çoğu bu duygunun nasıl bir şey olduğunu tam olarak açıklayamamaktadırlar.

한[Han] ifadesi sıklıkla kullanılıp, konuşmalara ve tartışmalara konu olmasına rağmen ne olup olmadığı konusunda kesin bilgi mevcut değildir. Dolayısıyla 한[Han] ifadesini sadece sözlük anlamıyla çevirmenin uygun olmayacağı düşünülmektedir. Kaynak metinde 한[Han] ifadesi olduğu müddetçe çevirinin çok yönlü yapılması gerektiği düşünülmektedir. Buna yakın

7 Junghyo, A. (2024). *Gümüş Aygır: Kore'nin Hikâyesi* (Çev. Tayfun Kartav). İstanbul: Yordam.

8 <https://aeon.co/essays/against-han-or-why-koreans-are-not-defined-by-sadness> (Erişim Tarihi: 23.07.2024)

9 <https://www.chunsa.kr/news/articleView.html?idxno=61276> (Erişim Tarihi: 24.07.2024)

zamanda Türkçeye çevrilip yayımlanan “Gümüş Aygır” başlıklı Kore romanındaki bir bölümün çevirisinin (Bkz. Örnek 3) uygun bir örnek olabileceği düşünülmektedir. Bu bölümde 한[Han] ifadesi savaştan kaçış, memleketten ayrılma, başka diyarlara zoraki kaçış konusunun işlendiği bölümde içerdiği çok yönlü duygusal anlamlarıyla dikkat çekmektedir.

Nitekim 한[Han] ifadesi sadece coğrafi ya da tarihi değil güncel etkilerle de kendini göstermektedir. Örneğin haksızlığa maruz kalındığında, ilgi görülmediğinde, başkasıyla kıyaslama yapılarak yoksunluk/eksiklik/eziklik hissedildiğinde, kişinin kendi varlığını sorgulamaya başladığında; başka bir ifadeyle, kontrol edilemeyen nedenlerden kaynaklı negatif duygu 한[Han] denilen öznel nosyonun ortaya çıktığı da söylenebilir. Dolayısıyla Korecede tek başına var olan 한[Han] ifadesinin Türkçede tek başına var olamadığı/olamayacağı öngörülmektedir. 한[Han] ile ilgili çevirilerin çoğunun kısmen ya da yaklaşık eşdeğerlik ölçüsüyle sınırlı kalabileceği düşünülmektedir.

<Örnek 2>’deki 한[Han] ifadesi incelendiğinde 한[Han] denilen mefhumun nicel anlamda ele alındığı ve miktarının çok olduğu dikkat çekmektedir. Bu durumda han duygu belirten bir ifade ise bu duygunun derin, yoğun, baskın olduğu anlaşılabılır. Bu bakımdan Türkçe tam eşdeğerinin bulunamaması dikkat çekmektedir. Yorumu açık bir ifadedir. Çünkü bu örnekteki 한[Han] ifadesinin sözlükteki karşılıkları kırgınlık, kin, darılma, bingünluk vb.,’dir. Bunlardan hangisinin tam eşdeğeri olabileceğine elbette bağlam ve kültürel unsurlar yön vermektedir.

<Örnek 3>’teki 한[Han] ifadesinin konuyu daha net bir biçimde gündeme getirdiği söylenebilir. Zira yakın zamanda (Aralık 2024) Türkçesi yayımlanmış “Gümüş Aygır” adlı Kore Savaşı’nı konu edinen eserden alınmıştır. Yeri gelmişken, adı geçen eserin, 한[Han] kavramını Kore Savaşı örneğinde kurgu yoluyla anlatmayı deneyen bir çalışma olduğunu da belirtmek gerekir. Ayrıca savaşa tanıklık etmiş bir Koreli tarafından yazılmıştır. Bu bakımdan da önemli olduğu düşünülmektedir. 399 sayfalık Türkçe baskının son sayfasındaki savaştan kaçışı betimleyen bölümde 한[Han] kelimesi kullanılarak kitabın duygusal yoğunluğuna dikkat çekildiği düşünülmektedir.

“...Çırılçıplak ölümlere rastlayarak, türlü türlü dertlerini, öfkelerini, dargınlıklarını, bingünluklarını, acılarını, gazezlerini bohçalarına sarmış güneğe giden insanların...” (Junghyo, A. (2024). *Gümüş Aygır: Kore’nin Hikâyesi*. (Çev. Tayfun Kartav). Yordam. s.399).¹⁰ Korecesi:

10 안정효, (2012). 은마: 은마는 오지 않는다. [Junghyo, A. (2012). *Inma: Inmanın Ociannında*. Nanam]. 나남.

<...온갖 한을 피난 보통이에 담고 남쪽으로 가는 사람들...> [Ongad hanıl pinan botungie damgo namcogiro ganın saramdıl...] (안정효, (2012). 은마: 은마는 오지않는다. [Inma: Inmanın Ociannında]. 나남. s.482).

Tek heceden oluşan 한[Han] ifadesinin kaynak metinde ihtiva ettiği duygusal yoğunluk Türkçede tam karşılanamadığı için çevirmen tarafından çok yönlü tercihte bulunularak ifadenin kapsadığı/kapsayabileceği tüm duygular (dert, öfke, dargınlık, bingünluk, acı, garez) karşılanmaya çalışılmıştır. Bu cümlede 한[Han] ifadesi, Türkçede sadece bir sözcük ya da biricik duygu ile karşılanamayacak içrek ve öznel bir ifade olduğu için çok sayıda duyguyla karşılanmıştır. Nitekim günümüz Türkçesi, klasik Türkçe yahut Osmanlıca ya da diğer dillerden devşirme ifadelerden istifade edilerek bu duyguların hepsini kapsayabileceği öngörülen bir ya da birkaç eşdeğer kelimeye de indirgenebilir. Söz gelişi, Türkçedeki eza, burkuntu, gam, hasret, kaygı, keder, melal, inkisar, ıstırap, hüzn, üzüntü, kahır, yeis, efkâr, tasa, dert, mihnet, sıkıntı, elem vb., ifadelerin arasındaki farklardan yola çıkılarak 한[Han] ifadesini karşılayabilecek tam eşdeğerin arayışına da gidilebilir. Mesela 한[Han] ifadesi, bağlamda sadece vatan hasreti duygusunu ifade ediyorsa ve çevirmen bundan eminse, bu duygunun Türkçede sadece keder, kaygı, yas ya da başka bir duyguyla ne kadar örtüşüp örtüşmediğinin dikkate alınması gerekmektedir. Öyle ki, ‘Gümüş Aygır’ çeviri metninde geçen 한[Han] ifadesinin yazar tarafından da kasıtlı olarak kullanıldığı barizdir. Nitekim yazar da romanda bahsi geçen insanların savaştan dolayı memleketlerinden mecburen kaçışlarının sadece “üzüntü” kelimesiyle ifade edilmesinin yetersiz kalacağını ya da üzüntünün ötesinde bambaşka bir duygu olacağını düşünmüş olmalıdır ki; Korecede üzüntüyü karşılayan başka kelimeler de olmasına rağmen yazarın niçin inatla 한[Han] ifadesini kullandığı bambaşka bir araştırmanın konusu olsa gerektir.

<Örnek 4>’teki 한[Han], bu ifadenin ne kadar da kapsamlı bir anlama sahip olduğunu gösteren başlı başına bir kavramdır. Bu örnekte 한[Han], Korelilere özgü bir kavram, mefhum, nosyon olarak ortaya çıkmaktadır. Özge bir deyişle, söz konusu ifadenin sadece sözlük anlamıyla ele alınmasının yetersiz çeviri ve yorumlara sebebiyet verebileceği düşünülmektedir. Bu örnekle ilgili olarak Korelilerin başlarına gelen olayları yorumlarken objektif gerçeklerden ziyade ben merkezli öznel yorumlama yaptıkları için 한[Han] gibi açıklanamayan öznel kavramların ortaya çıktığını iddia edenler de mevcuttur. Bununla ilgili olarak Kore’de yapılan bir kamuoyu yoklamasında “Zengin kişileri gördüğünüzde göreceli bir yoksunluk duyuyor musunuz?” sorusuna ankete katılanların %68.5’inin evet, %31.5’inin ise hayır dediği ortaya

çıkılmıştır.¹¹ Dolayısıyla bu bölümde irdelenmeye çalışılan 한[Han] kavramının, tarihi yahut coğrafi etkilerden anlam kazandığı iddiasıyla beraber güncel örneklerden yola çıkıldığında Korelilerin kültürel algılarının da böyle bir ifadenin karmaşık anlamlılığına sebebiyet verdiği düşünülebilir. Kişilerin kendi ellerinde olmayan unsurlardan etkilenecek, bunlara karşı hassasiyet gösterip kendileriyle ilgili olumsuz çıkarımlarda bulunmalarının da 한[Han] ifadesinin kapsamına girdiği anlaşılmaktadır. Buradan hareketle Korecede dilin görünen göstergelerinden (harf, kelime, cümle, söylev vb.,) çok görünmeyen (ima edilen, sezdirilen, üstü örtülen) anlamların daha baskın olduğu görülmektedir. Buraya kadar irdelenmeye çalışılan 눈치[Nunçi], 정[Cıong] ve 한[Han] ifadelerinin bu konuya uygun örnekler olduğu düşünülmektedir.

Tablo 5 Bir-e-Hiç Eşdeğerlik

Bir-e-Hiç	KOR	TUR
<Örnek 1>	고시네 & 고시레 & 고수레 (高矢來) [Goşine & Goşire & Gosure]	<Tam eşdeğerinin olmadığı düşünülmektedir> <Dağda bayırda yemeğe başlamadan veya şaman ayinlerinden önce yiyecekten bir tutam alıp (Türkçede zorlama eşdeğeri, bir ihtimal, “Geçmişlerin ruhuna değsin ya da varsın” olabilir) havaya, boşluğa, yere ya da suya üç kere atarak diğer canlıların da bundan nasiplenmesi ve nimete şükür manasında yapılan bir davranış. Kötülüklerden ve doğal afetlerden korunmak amacıyla da yapılmaktadır. Bu davranış yapılırken söylenen söz. Tarımın yapıldığı eski dönemlerde Rivayetlere göre Goşi denilen tarım, hayvancılık ve ateş tanrısına şükretmek için söylenen bir sözdür. Şükürler olsun, çok şükür gibi bir anlamı içerebilir. Küçük şeylere minnettar olmak şeklinde yorumlanabilir ¹² >
<Örnek 2>	밥도둑 [Pab dodug]	<Yemek-pilav hırsızı> <İştah açıcı yemek> <Hazıra konan, hazır yiyici, keyfine-boğazına düşkün vb.,>
<Örnek 3>	사족 (蛇足) [Sacog]	<Yılan ayağı> <Yılana ayak takmak> <Yok devenin pabucu>
<Örnek 4>	새옹지마 (塞翁之馬) [Seongcima] 인생만사 새옹지마다	<Se’li(Biongbang)’lı ihtiyar Seong’un atı> <Her işte bir hayır vardır> <Dünya işleri belli olmaz>

11 <https://brunch.co.kr/@onestepculture/389> (Erişim Tarihi: 24.07.2024)

12 <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0003770> (Erişim Tarihi: 27.5.2025)

[İnsengmansa seongcimada]

<Örnek 1>'deki [Gosure] ifadesinin Türkçede tam eşdeğeriyle karşılanamadığı düşünülmektedir. Türkçe çevirisinde de görüleceği üzere, çeviriden ziyade açıklama yapılmıştır. Çünkü bu ifadenin kullanımını tetikleyen kültürel olgu ile erek metindeki kültürel olgunun tam olarak örtüşmemesinin de bunda payı olabileceği öngörülmektedir. Zira [Gosure] Kore Şamanizm'ine ve çok tanrılı/tanrıçalı inanç esaslarına dayanmaktadır. Bu ifadenin kökeniyle ilgili çeşitli varsayımlar olmakla beraber kaynak metinde de kökeni konusunda fikir ayrılıkları olsa da anlam ve kültürel bağlam bakımından nerede ve nasıl kullanıldığına yönelik bilgiler mevcut olduğu için bu ifadenin Türkçe karşılığı da buna yakın bir biçimde çevrilmelidir. Bu bakımdan [Gosure], genel olarak teşekkür etme, şükretme, minnettarlık duyma gibi olguların ifadesi olmakla beraber bir davranıştır. Metinlerde genelde bir söylev olarak karşılaşılmaktadır. Yiyecekten bir miktar alıp üç kere etrafa serpiştirilirken üç kere de [Gosure] diye söylenmektedir. Bu geleneksel bir ritüeldir aynı zamanda. Aynı hareketler ve söylev, Kore Şamanizm'inin kut[gut] ayinleri öncesinde de yapılmaktadır. Bu ifade gündelik konuşma dilinde nadir de olsa duyulmaktadır.

<Örnek 2>'deki [Pab dodug] birebir çevrildiğinde yemek-pilav hırsız manasına gelmektedir. Bu mecazi ifade Korecede temelde iki anlama gelmektedir. Birincisi çalışmadan yiyip içen kişileri tanımlarken ikincisi de iştah açıcı, daha fazla yemeye kışkırtıcı, leziz yiyecekleri tanımlar. Başka bir deyişle, birebir çevrilmemesi gereken bir ifadedir. Asıl anlamlarıyla da Türkçede eşdeğerinin olmadığı düşünülmektedir. Bir ihtimal “yemeye doyum olmamak” deyişi karşılayabilir ama kesin değildir.

<Örnek 3>'teki [Sacog] ifadesi yılanın ayağı ya da yılanın ayak eklemek anlamına gelir. Tarihi anekdota dayanmaktadır. Rivayete göre eskiden verilen bir şenliğe katılan üç beş kafadar içkinin verdiği esrlikle bir iddiaya girerler. Elindeki çubukla toprağa en önce yılan resmi çizen iddiayı kazanacaktır. Ne var ki içlerinde en uyanık olan, hepsinden önce yere bir yılan resmi çizer ve ardından bakar ki diğerleri zil zurna sarhoş oldukları için daha doğru dürüst yılan resmi çizememişlerdir. Bunun üzerine uyanık olan, yılanın bir de ayak çizmeye başlar. Yarışı açık ara kazandığını iddia eder. Ama etraftakiler bakarlar ki yere çizilen yılanın ayakları vardır. Yılanın hiç ayağı mı olur lafının o günden beri kullanılmaya başlandığı, yılan ve ayak ifadelerinin tezatlığıyla mübalağa anlamının günümüze kadar geldiği aktarılmıştır.¹³ Türkçe tam eşdeğeri “abartmak, mübalağa etmek”, “gereksiz açıklamalarda bulunmak”, “lüzumsuzluk” olabilir. Fakat mecazi anlam daha baskın olduğundan buna mecazi yönden de

13 <https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/77392747bbeaafdc94c00a00953f933> (Erişim Tarihi: 27.05.2024)

eşdeğer bir Türkçe karşılığın bulunması daha iyi olacaktır. Çünkü kaynak metinde de yılan ayağı asıl anlamının dışında mecaz anlam taşımaktadır. Nasıl ki yılanın doğal olarak ayağı yoksa yılanın ayak eklemeye çalışmanın da bir şeyi abarttığı düşünüldüğü için bu ifade kullanılmıştır. Mecazi anlam eşdeğerliği bakımından [Sacog] ifadesinin, Türkçe teklifsiz konuşmada “yok devenin başı (veya pabucu veya nalı)” deyişindeki “yok devenin pabucu” ifadesiyle deveye pabuç yakıştırılarak buradaki mecazi anlamla bir nebze karşılanabileceği düşünülmektedir.

<Örnek 4>’te verilen [Se-ong-ci-ma] ifadesi dört heceden oluştuğu için dörtleme olarak tabir edilmektedir. Bu dörtleme tıpkı [Sacog] ifadesinde olduğu gibi tarihi bir anekdota dayanmaktadır. Rivayete göre Bionbang ya da Se diye bilinen köyün birinde Seong adında ihtiyar bir adamın atı bir gün kaybolur. Köylüler ihtiyar için üzülürler. Nitekim ihtiyar üzülmez ve kaçan atta da vardır bir hayır der. Ertesi gün at yanı başında kısarak bir atla çıkagelir. Köylüler bu defa amma şanslı bir adammışsın, iki atın oldu derler. Ne var ki ihtiyar sevinmez, gelen atta da vardır bir hayır der. Ertesi gün ihtiyarın oğlu yeni ata binerken düşüp bacağını kırar, köylüler yine ahlayıp vahlarken ihtiyar, kırılan bacakta da vardır bir hayır der. Birkaç gün sonra savaş çıkar ihtiyarın oğlunun bacağı kırık olduğu için askere alınmaz ve oğlan savaşa gidip ölmekten kurtulur...¹⁴ Ve anekdot bu şekilde devam edip gider. Neticede ihtiyarın bu duruşu o zamandan günümüze dek [Se-ong-ci-ma] dörtlemesiyle aktarıla gelmiştir. Birebir çevirisi örnekte de verildiği üzere “Se(Bionbang)’lı ihtiyar Seong’un atı” manasına gelmektedir. Nitekim görüldüğü gibi bambaşka bir hikâyesi olduğundan “Her işte bir hayır vardır” eşdeğer anlamı da bu hikâyenin güdümünde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla Korecede çok sayıda ifadenin görünen dilbilimsel anlamı ve hatta kültürel bağlamın bile dışındaki kökeninden kaynaklı olarak farklı anlamlar ihtiva edebileceği görülmektedir. Bu gibi hususlarda çevirmenin alabildiğine serbest bir şekilde çeviri yapmasının olanaksızlığı dikkate alınmalıdır. Bu minvalde Göktürk (2018, s.104-105) yazın yapıtlarının çevirilerindeki çevirmenin parmak izlerine dikkat çekerek çevirmenin kendine özgü düşünsel konumunun, bilgisinin, okuma birikiminin, kaynak dil ile çeviri dilini kullanabilme gücünün, zihinsel çözümlemesinin, yorumlamasının, çağrıştırmaya yetisinin, belli bir yazarın yapıtını seçmekteki amacının, çevirideki sorumluluk duygusu gibi bireysel özelliklerinin bu husustaki başlıca etkenler olduğunu dile getirmiştir. Buradan hareketle yukarıda açıklanmaya çalışılan birtakım hususun da dikkate alınarak Kor-Tur yazın alanındaki liyakatli çevirmen eğitimi gibi meselelerin de gündeme getirilmesi gerekmektedir. Zira buraya kadar açıklanmaya çalışılan hususlar sadece birer örnek olup bu

14 <https://ko.dict.naver.com/#/entry/koko/c07401f6c7ca4c1b884e62d29fdb72e> (Erişim Tarihi: 27.05.2025)

örneklerin dışında sayısız örnekle yapılabilir. Yabancı ülkelerden yapılan yazın çevirilerinin yerel yazını da etkilediği göz önüne alındığında çevirinin ve çevirmenin önemi göz ardı edilemez.

Yukarıdaki örneklerin dışında Korecede özellikle tat, ses, görünümüne bağlı yansıma ifadelerin gelişmiş olduğu dikkate alındığında Türkçe eşdeğerliğin aranmasının elzem olduğu düşünülmektedir. Kor-Tur çeviride maksat sadece erek metni okuyucunun anlayabileceği şekilde yorumlamak, yeniden yaratmak ya da yazmak değil kaynak metnin hem zenginliğini hem de noksanlığını eşdeğer ölçüde aktarmaya çalışmak olmalıdır. Böylece metinler arası etkileşim denilen kavram gerçekleşebilir. Aksi takdirde kültürler/metinler arası etkileşim olmadığı müddetçe salt çeviri yapmanın da bir anlam ihtiva etmeyeceği öngörülmektedir. Dolayısıyla çeviri göreceli bir uğraş olmakla beraber neticede kaynak metinden beslenmek zorundadır. Kaynak metin yoksa erek metin de yoktur; çeviriyi çeviri yapan kaynak metnin varlığıdır, bu bağlamda kaynak ve erek metin arasında ayrıma dayalı bir anlayış değil de çok yönlü eşdeğerlikten beslenen bir etkileşim anlayışının göz önüne alınması gerekli görülmektedir. Özellikle Tablo5'te Bir-e-Hiç eşdeğerlik bakımından zorlama karşılıklar bulunmaya çalışılmış olan ifadelerin de işaret ettiği üzere, Korece-Türkçe çeviride Korece ifadelerin nereden geldiği, tarihteki hangi olay ya da anlatıdan çıktığı gibi arka plandaki hikâyelerin iyi bilinmesi gerekmektedir. Değilse yanlış yorumlamaya sebebiyet verileceği anlaşılmaktadır. “Yemek hırsız” ya da “Yılan ayağı” gibi ifadelerin kelimesi kelimesine yapılan çeviride anlam ifade ediyor gibi görünmesine rağmen asıl anlamının dışında başka anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Özge bir ifadeyle, metinde görünen (Yılan Ayağı) ile gösterilen/işaret edilenin (Abartma, gereksiz açıklama vb.) ayırt edilmesi gerekli görülmektedir. Bu asıl anlamların ortaya çıkarılabilmesi için ifadelerin gölgesinde kalan, bağlamda ve kültürde saklı duran, dolaylı anlatım yoluyla gizlenen hikâyelerin, anlatıların, arka plandaki detayların da bilinmesi gerektiğine gönderme yapmaktadır.

5. SONUÇ

Şimdiye kadarki örneklerde de görüldüğü üzere Kor-Tur yazın çevirisinde belirli bir kuramdan ya da paradigmadan yola çıkılarak yapılan ya da incelenen çalışmaların sınırlı olacağı sonucuna varılmıştır. Kuram ya da paradigmanın sadece bir bakış açısı sunabileceği çevirinin ise çoğunlukla değişken ve göreceli bir yapıya sahip olduğu her şeyden çok yoruma dayalı olduğu görülmüştür. Çeviride çok yönlü değişkenlerin (dilbilimsel, kültürel, sosyal, bağlamsal vb.) birbirini etkilediği ve çeviriye yön tayin ettiği anlaşılmıştır. Bu nedenle ister çevirisi tamamlanmış bir çalışma ister çeviri aşamasındaki bir çalışma olsun kaynak-erek metin

bağlamında tek yönlü yahut biricik eşdeğerliğin değil de çoklu eşdeğerliklerin aranmasının kabul edilebilir metinlerin yeniden yazımını (çevrimini) mümkün kılabileceği anlaşılmıştır. Bilhassa kültür ögesinin baskın olduğu ifade ve bağlamlarda kaynak metnin zengin/noksan yapısının erek metinde de eşdeğer zenginlikle/noksanlıkla karşılanması kabul edilebilir çeviriler yaratacağı öngörülmektedir.

Kor-Tur yazın çevirisinde dildeki dolaylı anlatım, örtük ifadeler, kültürel yönü ağır basan etmenler, sosyokültürel bağlam, heterojen yapı gibi unsurlar göz önüne alındığında tam ya da kısmi eşdeğerliğin sağlanabilmesi için her iki dilde kelimelerin ötesinde bağlamın ihtiva ettiği anlamların, dolayısıyla metinlerin çevrilmesinin daha önemli olduğu görülmüştür. Göktürk (2018, s.104) Yazın çevirisinin önceden belirlenmiş kurallara işleyecek bir etkinlik olmadığını; bireysel yorum ve yaratma süreci olduğunu, buna rağmen çeviride yaratmanın oldukça çapraşık bir kavram olduğunu, yazın çevirmeninin yaptığı işin alabildiğine özgür bir yaratma olmadığını; illa ki özgün yapının güdümünde gerektiği yerde kendine sınırlar koyabilen bir yaratma olduğunu özellikle ifade etmiştir. Bu bağlamda serbest çeviri diye tabir edilen usulün de sınırlı ve kaynak metnin güdümünde olacağı gözden çıkarılmamalıdır. Kore gibi heterojen bir kültürde yaratılan kaynak metinlerin de heterojen özellikler barındıracağı söz götürmez bir hakikattir. Bu nedenle kaynak metin ile erek metnin en azından anlaşılabilir olma yönünde çok yönlü eşdeğerlik ilkelerinden yeterince beslenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Aksi durumda ana metnin özgünlüğünden çok şey kaybedeceği erek metnin de o nispette yüzeysel bir çeviriyle sonuçlanacağı endişesi oluşmaktadır.

Son olarak bu çalışmanın Kor-Tur yazın çevirisi alanındaki eksik kalan araştırmalara dikkat çekerek daha çok ve nitelikli araştırmanın artmasına vesile olması ümit edilmektedir. Daha önce de bahsedildiği gibi alan yazında muazzam bir eksiklik olduğu için tartışılması gereken öncelikli meseleler burada gündeme getirilememiştir ama sınırlı olmak şartıyla en azından bir işaret fişegi gönderme niteliğindeki bu çalışmanın potansiyel araştırmalara öncülük ederek Kor-Tur çeviri ile meşgul olanları da alandaki mevcut boşluğu doldurmak için her türden araştırmaya teşvik etmesi temenni olunur.

KAYNAKÇA

- Kang, M. (2024). Against 'han', or why Koreans are not defined by sadness. *Aeon*. <https://aeon.co/essays/against-han-or-why-koreans-are-not-defined-by-sadness>
- Brunch. (t.y.). *Onestepculture tarafından yazılmış kültür yazısı*. 24 Temmuz 2024 tarihinde <https://brunch.co.kr/@onestepculture/389> adresinden erişildi.
- Catford, J. C. (1965). *A linguistic theory of translation*. Oxford University Press.
- Ece, A. (2016). *Çevirmenin yazar ve kahraman olarak portresi*. Çeviribilim.
- EncyKorea. (t.y.). *Kore edebiyatı*. 27 Mayıs 2025 tarihinde <https://encykorea.aks.ac.kr/Article/E0003770> adresinden erişildi.
- Göktürk, A. (2018). *Çeviri: Dillerin dili*. Yapı Kredi Yayınları.
- iKoreanSpirit. (t.y.). *Kültürel haber yazısı*. 22 Temmuz 2024 tarihinde <https://www.ikoreanspirit.com/news/articleView.html?idxno=36499> adresinden erişildi.
- Junghyo, A. (2012). *은마: 은마는 오지 않는다*. Nanam.
- Junghyo, A. (2024). *Gümüş Aygır: Kore'nin hikâyesi* (T. Kartav, Çev.). Yordam Kitap.
- Kade, O. (1968). *Zufall und Gesetzmäßigkeit in der Übersetzung*. VEB.
- Koller, W. (1995). *The concept of equivalence and the object of translation studies*. University of Bergen.
- Korean Literature Wave. (t.y.). *About us*. 20 Temmuz 2024 tarihinde <https://klwave.or.kr/klw/aboutus/aboutus.do> adresinden erişildi.
- Pym, A. (2023). *Çeviri kuramlarını keşfetmek*. Everest Yayınları.
- Toury, G. (1978). The nature and role of norms in translation. In L. Venuti (Ed.), *The translation studies reader* (ss. 198–211). Routledge.
- Toury, G. (1995). *Descriptive translation studies and beyond*. John Benjamins.
- Türközü, S. G. (2018). *Çeviri amaçlı Korece atasözleri, deyimler ve Hanca dörtlemeler*. Likya Yayınları.
- Türközü, S. G., & Ölçer, M. (2019). Korecenin romanizasyonu ve Türkçe çevriyazısı üzerine bir çalışma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6(1), 9–29.
- Türközü Köroğlu, H. (2011). *Türkiye'de Kore edebiyatı üzerine araştırmalar, tercüme, eğitim faaliyetleri ve sorunlar*. 1. Uluslararası Asya Dilleri ve Edebiyatları Sempozyumu.
- Türközü Köroğlu, H., & Türközü, S. G. (2021). *Edebi çeviri yöntemleri: Koreceden Türkçeye & Türkçeden Koreceye*. Nantu Yayınları.
- Van Leuven-Zwart, K. M. (1989). Translation and original: Similarities and dissimilarities. *Target*, 1(2), 151–181.
- Venuti, L. (Ed.). (2000). *The translation studies reader*. Routledge.
- Yonhap News Agency. (2018, 29 Ocak). *Kore kültürü hakkında haber*. 23 Temmuz 2024 tarihinde <https://www.yna.co.kr/view/AKR20180129083200005> adresinden erişildi.

EXTENDED ABSTRACT

In recent years, the number of Korean-Turkish literary translations have increased relatively; however, the limited number of existing studies in the field remain insufficient to establish a coherent theoretical framework. The absence of such a framework is immediately apparent, particularly in the context of translation theory. “Equivalence,” one of the foundational concepts of translation studies, continues to attract scholarly attention, yet it remains methodologically underexplored in the specific case of Korean-Turkish literary translation. To advance the field, paradigms such as the *Equivalence Approach*, *Skopos or Aim-Based Theory*, *Functionalism*, *Descriptive Translation Studies*, and *Polysystem Theory* must be introduced and critically discussed within this linguistic and cultural pair.

In parallel, recent discussions surrounding Korean-Turkish translations have brought to light a range of issues such as *faulty translations*, *misinterpretations of Korean literature*, *machine-based translations*, and the growing number of *unqualified translators*—including those with insufficient command of the Korean language. These problems not only compromise the quality of translations but also raise concerns regarding the future of Korean-Turkish literary translation as an academic and professional discipline. Given the scarcity of research even at a preliminary level, the current review draws primarily on the author’s own translation experience and aims to provide an introductory, experience-based evaluation open to academic debate.

This paper focuses specifically on the notion of *equivalence* as observed in Korean-Turkish literary translation practices and is limited to insights derived from personal translation experience. A comprehensive meta-analysis of published translations is recommended for future studies to systematically assess translation tendencies and strategies. Furthermore, there is a pressing need for academic research and institutional initiatives aimed at the training and education of competent literary translators who can bridge the linguistic and cultural gap between Korean and Turkish.

A significant issue observed among novice translators working from Korean into Turkish is their frequent detachment from the source text. Many operate under the pretext of “free translation,” often producing renderings that are indirectly based on English rather than the original Korean. This phenomenon poses a potential risk for the accuracy, authenticity, and cultural integrity of Korean literary works presented to Turkish readers. Such tendencies not only distort the Korean literary voice but also hinder the establishment of Korean literature as an independent and respected domain within the Turkish literary system.

Within this limited framework, the present review seeks to identify the general characteristics of Korean–Turkish literary translation, explore difficulties encountered in

practice, illustrate examples of multi-dimensional equivalence, and offer suggestions for improving translation quality. It argues that, in transferring a linguistically and culturally heterogeneous language such as Korean into Turkish, translators must carefully analyse the cultural, social, and contextual dimensions of the source text and strive to reconstruct them through an adequate and functional equivalence in Turkish.

Despite the frequently cited cultural similarities between Korea and Türkiye, Korean literature retains a distinct and distant identity. The only means of effectively bridging this cultural and linguistic distance lies in accurate and context-sensitive translation. The review maintains an equal focus on both the source and target texts, suggesting that acceptable and aesthetically valid translations can be achieved only through a balanced and multidirectional conception of equivalence.

In this respect, key Korean cultural concepts such as *Nun-chi*, *Han*, and *Jeong* exemplify the unique challenges faced in Korean–Turkish translation. These culturally embedded expressions resist simple equivalence and demand nuanced, multi-layered strategies that combine linguistic accuracy with cultural sensitivity. The review thus underscores the necessity of *multiple equivalence*—not merely at the lexical or structural level but across cultural, contextual, and pragmatic dimensions.

Ultimately, this study aims to raise awareness of the theoretical and methodological gaps in Korean-Turkish literary translation, to encourage the establishment of academic frameworks grounded in translation theory, and to promote the education of qualified translators capable of ensuring both linguistic precision and cultural fidelity. It is hoped that the discussion presented here will contribute to the development of a more systematic, theory-informed, and academically recognized field of Korean-Turkish literary translation studies in Türkiye.